[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-4\(4\)-74-85](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-4(4)-74-85)

Світлана Слюсарук-Літвін

*аспірантка Волинського національного університету імені Лесі Українки,
викладачка, Володимир-Волинський педагогічний фаховий коледж
ім. А. Ю. Кримського Волинської обласної ради,
м. Володимир-Волинський, Україна,
e-mail: admin8@vvpc.com.ua,
<https://orcid.org/-0000-0002-3393-7487>*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 012 «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА» ОСВІТНЬО- ПРОФЕСІЙНОГО СТУПЕНЯ ФАХОВОГО МОЛОДШОГО БАКАЛАВРА

Анотація. У статті досліджено основні підходи до трактування поняття «компетентність», визначено суть компетентнісного підходу в освіті. Описано компетентності здобувачів освіти кожного її рівня. Подано групи загальних компетентностей відповідно до Проєкту Європейської Комісії Tuning Educational Structures in Europe. Досліджено, що компетентнісний підхід покладений в основу розроблення стандартів фахової передвищої освіти згідно із Законом України «Про фахову передвищу освіту». Описано інтегральну, загальні і спеціальні (фахові) компетентності, якими оволодіває здобувач фахової передвищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта», продемонстровано взаємозв'язок та наступність у формуванні компетентностей вихователя закладу дошкільної освіти, що здобув освітньо-професійний ступінь фахового молодшого бакалавра та продовжує навчання на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти.

Ключові слова Компетентнісний підхід, компетентність, дошкільна освіта, фаховий молодший бакалавр.

Svitlana Sliusaruk-Litvin

*Graduate student of the Lesya Ukrainka Volyn National University,
teacher, Ahatanhel Krymskyi Volodymyr-Volynskyi Pedagogical
Applied College of the Volyn Regional Council, Volodymyr-Volynskyi, Ukraine,
e-mail: admin8@vvpc.com.ua,
<https://orcid.org/-0000-0002-3393-7487>*

COMPETENCY-BASED APPROACH IN TRAINING BY SPECIALITY 012 «PRE-SCHOOL EDUCATION» OF EDUCATIONAL AND PROFESSIONAL DEGREE OF PROFESSIONAL JUNIOR BACHELOR

Abstract. The research examines the main approaches to the interpretation of the concept «competency», it defines the essence of the competency-based approach in education. Students' competencies of each educational level have been described. The groups of general competencies in accordance with the European Commission's project «Tuning Educational Structures in Europe» have been submitted. It has been cleared out that the competency-based approach constitutes a basic tenet during the elaboration of standards of professional pre-higher education in accordance with the Law of Ukraine «On Professional Pre-higher Education». The paper describes the integral, general and special (professional) competencies which students of the speciality 012 «Pre-school Education»; in the sphere of professional pre-higher education are supposed to master; it demonstrates the relationship and continuity in the formation of the competencies of pre-school teachers who obtained the educational and professional degree of Professional Junior Bachelor and continue studies at the first (bachelor's) level of higher education.

Keywords. Competency-based approach, competency, pre-school education, professional junior bachelor.

Постановка проблеми. Реформування освітнього процесу, що триває в Україні протягом останніх років торкнулося усіх його ланок. Спрямоване воно на розроблення Державних стандартів освіти європейського рівня, що передбачають формування у здобувачів освіти певних компетентностей, необхідних для виконання професійних обов'язків, навчання впродовж життя, успішної соціалізації та адаптації до нових умов. Зміни відбулися у секторі фахової передвищої освіти загалом та у сфері підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в освітньому середовищі педагогічного коледжу, зокрема. Так, у липні 2021 року було затверджено Стандарт фахової передвищої освіти зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта» освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр», що передбачає застосування компетентнісного підходу до підготовки даних фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Компетентнісний підхід в освіті є об'єктом вивчення багатьох сучасних та зарубіжних науковців. Теоретико-

методологічні засади проблеми вивчали Т. Дмитренко, В. Болотов, В. Луговий. Історичний аспект даної проблеми розглядали Б. Дьяченко, Г. Селевко; професійно-діяльнісний – Н. Бібік, Л. Ващенко, І. Єрмаков, О. Овчарук, О. Локшина, Л. Паращенко, О. Пометун, О. Савченко.

Основні підходи до визначення поняття «компетентність» розглядає В. Масич. На основі аналізу наукової літератури, автор визначає, що дане поняття трактують як: певну здатність чи якість; суб'єкт діяльності; оволодіння особистістю чимось; компетенцію або сукупність компетенцій. Компетентність, на думку В. Масича, – це готовність (теоретична і практична) до реальної професійної діяльності.[1, С. 89]

Досвід формування компетентностей особистості в процесі навчання впродовж усього життя в країнах Європейського Союзу досліджував Г. Хоружий. Компетентності, в контексті європейської освіти поєднують: професійну, фахову, навчальну, методичну, діяльнісну, комунікативну, соціальну компетентності, компетентність самостійності, відповідальності.[2]

Компетентнісний підхід як методологію підготовки фахівців у вищій школі та як індивідуальну траєкторію удосконалення професіоналізму працівників освіти під час підвищення кваліфікації розглядає В. Лунячек. Науковець розробив Матрицю для вимірювання компетентностей, наводить приклади вимірювання окремих з них.[3; С. 38]

Мета статті - визначення сутності компетентнісного підходу до підготовки студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» рівня фахового молодшого бакалавра в освітньому середовищі закладів фахової передвищої освіти – педагогічних коледжів.

Виклад основного матеріалу. У «Законі про освіту» зазначається, що метою освіти, поміж іншого, є формування «необхідних для успішної самореалізації компетентностей» [4] особистості. Компетентність тут визначається як «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність».[4]

Розвиток компетентностей особистості, відповідно до Закону «Про освіту» відбувається під час освітнього процесу. Також закон визначає обов'язкові компетентності, якими повинен володіти здобувач освіти кожного її рівня. Особа, що здобула повну загальну середню освіту повинна бути здатною до життя в

соціальному та природному довкіллі, готовою до самореалізації, свідомого життєвого вибору, відповідальності, праці та активної громадянської позиції; прагнути до навчання на протязі життя. Для цього, у випускника закладу загальної середньої освіти повинні бути сформовані такі компетентності: вільне володіння рідною, державною та іноземними мовами; інноваційність, підприємливість та фінансова грамотність, навчання на протязі життя, математична, екологічна інформаційно-комунікаційна, культурна компетентність, компетентності у галузі техніки і технологій, природничих наук, громадянські та соціальні. Особа, що здобула професійну освіту повинна володіти професійними компетентностями, необхідними для діяльності у певній галузі, здатними забезпечити її конкурентоспроможність на ринку праці, мобільність, перспективу кар'єрного росту на протязі життя. Особа, що здобула вищу освіту повинна володіти високого рівня науковими та (або) творчими мистецькими, професійними і загальними компетентностями, необхідними для діяльності в певній галузі знань чи за конкретною спеціальністю. Особа, що здобуває післядипломну освіту оволодіває нові та вдосконалює раніше сформовані компетентності на основі здобутих раніше рівнів освіти (вищої, професійної, фахової передвищої) та практичного досвіду.[4]

Словник іншомовних слів (за редакцією О.С. Мельничука) містить таке трактування даного поняття: компетентність – це поінформованість, обізнаність, авторитетність.[5] Таке ж пояснення знаходимо у Великому тлумачному словнику сучасної мови.[6]

Існує велика кількість авторських трактувань даного поняття: Г. Щекатунова, наприклад, під компетентністю розуміє спеціально структуровані набори знань, умінь, навичок і ставлень, що набуває людина у процесі навчання. Загальні і фахові компетентності визначальні при виборі моделі поведінки людини в різних ситуаціях, виконанні певних завдань в різних сферах діяльності.[7] На думку Т. Грицьки, «компетентність – інтеграційна якість людини, орієнтована на вирішення реальних завдань, що визначаються її посадою».[8; С. 96]

Як вважає О. Савченко, компетентність допомагає спеціалісту певної галузі ефективно вирішувати поставлені завдання, які стосуються професійної діяльності. Різниця між компетентним та кваліфікованим фахівцем полягає в тому, що перший, крім реалізації у власній діяльності професійних знань, умінь та навичок, вважає свою професію цінністю, завжди виходить за межі своєї

дисципліни шляхом саморозвитку.[9]

А. Хуторський виділив функції компетентностей у здобуванні освіти. Серед них: компетентність є відображенням замовлення соціуму на мінімальну підготовленість молоді до життя в умовах сьогодення; являються інтегральними характеристики якості підготовки здобувачів освіти і засобами організації особистісного й соціально значущого освітнього контролю; демонструють зв'язок теоретичних знань з їх практичним застосуванням для вирішення поставлених завдань; являються метапредметними елементами освітнього процесу, оскільки наявні в різних галузях освіти та навчальних предметах; визначають мінімальний досвід діяльності здобувача освіти, необхідний для практичної діяльності по відношенню до об'єктів навколишнього [10]

Формування компетентностей здобувачів освіти на кожному її етапі забезпечує компетентністний підхід до організації освітнього процесу, застосування якого стало основною ідеєю міжнародного Проєкту Європейської Комісії Tuning Educational Structures in Europe, TUNING («Гармонізація освітніх структур в Європі»).

У глосарії термінів Проєкту TUNING «компетентність» визначається як «динамічне об'єднання когнітивних та метакогнітивних вмінь та навичок, знань та розуміння, міжособистісних, розумових та практичних вмінь та навичок і етичних цінностей».[11] Компетентності включають в себе знання і розуміння навчальної дисципліни, знання як діяти (застосування теорії в певних життєвих ситуаціях), знання як жити (соціальний контекст). Саме формування компетентностей є метою всіх навчальних програм і розвиваються в усіх навчальних дисциплінах. Деякі компетентності є специфічними для області в якій проводиться навчання (академічні спеціальні, фахові), інші – спільні для всіх курсів (навчальних дисциплін) програми (загальні компетентності). Компетентності можна оцінити і розвинути, тобто людина володіє компетентностями певною мірою, може удосконалювати їх через навчання і набуття досвіду. Цікаво, що саме загальні компетентності, на думку учасників Проєкту, надзвичайно важливі у суспільстві, що постійно зазнає змін, оскільки вони «можуть надати більше перспектив для працевлаштування» [11]. Крім того, вони є «життєво важливими» [11] при розробці навчальних програм.

У вищезазначеному Проєкті виділяють три групи загальних компетентностей: інструментальні (когнітивні (здатність розуміти), технологічні (навички роботи з інформацією), лінгвістичні (усне і письмове спілкування),

методологічні здатності (здатність впливати на оточення, приймати рішення)); міжособистісні (індивідуальні здатності до соціальної взаємодії та співпраці, здатність виражати власні почуття, здатність до критики та самокритики); системні (поєднання знань, сприйнятливості, розуміння, здатність планувати зміни для вдосконалення системи і розробки нових систем).[11]

Компетентнісний підхід покладений в основу розроблення стандартів фахової передвищої освіти відповідно до Закону України про «Фахову передвищу освіту» (2019). У Статті 3 йдеться про те, що дані документи повинні містити перелік обов'язкових загальних та спеціальних компетентностей здобувачів освіти освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра.[12]

Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів фахової передвищої освіти [13], затверджені Наказом МОН від 13.07.2020 №918 передбачають формулювання:

– Інтегральної компетентності. Фахівець відповідної спеціальності (фаховий молодший бакалавр) повинен вміти вирішувати типові професійні задачі в процесі навчання або в галузі професійної діяльності; бути відповідальними за результати власної діяльності; контролювати інших у певних ситуаціях);

– 5-8 найбільш актуальних для певної галузі знань загальних компетентностей. Даний перелік обов'язково повинен включати здатності: усвідомлювати цінності демократичного правового суспільства, його розвитку, верховенства прав і свобод людини і громадянина; реалізовувати свої права та обов'язки; зберігати та примножувати досягнення суспільства, культурні, моральні та інші цінності; використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя, активного відпочинку. Відповідно до Методичних рекомендацій, дана група компетентностей повинна обиратися з переліку вищезгаданого Проєкту TUNING;

– 10-15 спеціальних (фахових, предметних) компетентностей. Згідно з Методичними рекомендаціями, дані компетентності слід формулювати як «здатності випускника вирішувати певні проблеми та завдання, отримувати певні результати, застосовувати у професійній діяльності певні теорії та методи тощо».

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів фахової передвищої освіти [13], членами підкомісії зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта» Науково-методичної комісії №1 із загальної, професійної освіти та спорту сектору фахової передвищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України (Р. Найда, Л. Созонова, О. Селепій, А. Бубін, С. Слюсарук-Літвін) було розроблено Стандарт фахової передвищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальності 012 «Дошкільна освіта» освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра.

Ціллю професійної підготовки фахівців дошкільної галузі в закладах фахової передвищої освіти (коледжах) є підготовка їх до «розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку в закладах системи освіти і сім'ї» [13], що здатні вирішувати практичні проблеми та типові спеціалізовані завдання в галузі дошкільної освіти, яким притаманні комплексність та невизначеність умов, застосовуючи для цього психолого-педагогічні теорії та фахові методики.

Сучасна професійна підготовка вихователів закладів дошкільної освіти в освітньому середовищі педагогічного коледжу передбачає підготовку фахівців зі сформованими інтегральною, загальними та спеціальними (фаховими) компетентностями.

Інтегральна компетентність випускника закладу фахової передвищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта» передбачає формування здатності вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов; здатності нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності (8) передбачають розвиток у випускників здатностей реалізувати свої права і обов'язки, зберігати та примножувати цінності і досягнення суспільства, спілкуватися державною та іноземними мовами; застосовувати отримані знання на практиці, здійснювати та оцінювати власну діяльність.

Фахові компетентності (15) включають здатності до організації власної педагогічної діяльності з дітьми дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти і сім'ї. Серед них: здатності до формування наскрізних умінь у дітей дошкільного віку, до фізичного розвитку, навичок безпечної поведінки в довкіллі, дітей взаємин з оточенням; до розвитку психічно-емоційної сфери, до формування елементарних логіко-математичних уявлень, розвитку мовлення, національно-патріотичного виховання дітей дошкільного тощо.

Повний перелік загальних та фахових компетентностей випускника закладу фахової передвищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта», згідно зі стандартом наведено у *Таблиці 1*.

Таблиця 1.

Загальні та фахові компетентності випускника коледжу за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта, згідно з затвердженим Стандартом фахової передвищої освіти

Загальні	<p>ЗК1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК3 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК5 Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>ЗК6 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК7 Здійснення безпечної діяльності.</p> <p>ЗК8 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт</p>
Спеціальні компетентності	<p>СК1 Здатність до формування наскрізних умінь у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку: виявляти творчість та ініціативність, керувати емоціями, висловлювати та обґрунтовувати власну думку, критично мислити, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми та співпрацювати в колективі.</p> <p>СК2 Здатність до фізичного розвитку дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, формування життєво необхідних умінь та навичок, рухового досвіду та розвитку фізичних якостей.</p> <p>СК3 Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку навичок безпечної поведінки в довкіллі, навичок орієнтування на сталий розвиток.</p> <p>СК4 Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку основ здорового способу життя, здоров'язбережувальних навичок.</p> <p>СК5 Здатність до формування у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку взаємин з оточенням (предметним, природним, соціальним).</p> <p>СК6 Здатність до розвитку психічно-емоційної сфери особистості дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.</p> <p>СК7 Здатність до формування елементарних логіко-математичних уявлень у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.</p> <p>СК8 Здатність до навчання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.</p> <p>СК9 Здатність до національно-патріотичного виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку (любів до Батьківщини, рідної мови, рідного міста, поваги до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів, народних символів).</p> <p>СК10 Здатність до розвитку мовлення у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку та їхньої взаємодії з однолітками та дорослими.</p> <p>СК11 Здатність до організації та керівництва ігрової, художньо-естетичної, пізнавально-дослідницької діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку</p> <p>СК12 Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку елементарних уявлень про різні види мистецтва та засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності в різних видах мистецтва</p> <p>СК13 Здатність до організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних фізичних і психічних можливостей дітей в найбільш оптимальних для них формах.</p> <p>СК14 Здатність до саморозвитку та самореалізації з використанням перспективного педагогічного досвіду, освітніх інновацій у професійній діяльності.</p> <p>СК15 Здатність до комунікативної взаємодії з учасниками освітнього процесу</p>

Розробка і формулювання наведених вище компетентностей випускника – фахового молодшого бакалавра дошкільної освіти було спричинене необхідністю підготовки фахівця, який, працюючи з дітьми дошкільного віку, здатний забезпечити формування компетентностей здобувачів дошкільної освіти, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти (БКДО). Базовий компонент

дошкільної освіти – державний стандарт, в якому містяться державні вимоги до рівня розвиненості та вихованості дітей дошкільного (раннього та передшкільного віку), а також умови, за яких вони можуть бути досягнуті. Даний документ, затверджений Наказом МОН від 12.01.2021 №33, містить перелік обов’язкових компетентностей – результату та особистісного надбання дитей-випускників закладів дошкільної освіти, незалежно від типів і форми власності та підпорядкування. Компетентності відображають систему взаємопов’язаних компонентів фізичного, психічного, духовного, соціального розвитку особистості дитини.

Ключові для дошкільної освіти компетентності дитини: рухова і здоров’язбережувальна, особистісна, предметно-практична, технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична, дослідницька, природничо-екологічна, соціально-громадянська, мовленнєва, художньо-мовленнєва, мистецько-творча забезпечують збагачення та поглиблення змісту освіти у початковій та середній школі.

Під час формулювання компетентностей фахового молодшого бакалавра за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта», розробники врахували наступність у ланках освіти, тобто формування визначених компетентностей продовжується під час здобування наступного ступеню вищої освіти – бакалавра. Вивчивши компетентності, що містяться у Стандарті фахової передвищої освіти та Стандарті вищої освіти першого (бакалаврського) рівня [15], можна простежити їх логічний зв’язок та ускладнення (Таблиця 2, Таблиця 3). Крім того, підготовка бакалавра передбачає формування у майбутнього фахівця дошкільної освіти 9 загальних і 20 спеціальних компетентностей.

Таблиця 2.

Відповідність загальних компетентностей, що містяться у Стандарті фахової передвищої освіти (ЗК) та Стандарті вищої освіти першого (бакалаврського) рівня (КЗ)

Компетентності фахового молодшого бакалавра	ЗК 1	ЗК 2	ЗК 3	ЗК 4	ЗК 5	ЗК 6	ЗК 7	ЗК 8
Компетентності бакалавра	КЗ 1	КЗ 2	КЗ 8	КЗ 4	-	ЗК 6 ЗК 7	ЗК 9	ЗК 5

Таблиця 3.

Відповідність спеціальних компетентностей, що містяться у Стандарті фахової передвищої освіти (СК) та Стандарті вищої освіти першого (бакалаврського) рівня (КС)

Компетентност і фахового молодшого бакалавра	СК 1	СК 2	СК 3	СК 4	СК 5	СК 6	СК 7	СК 8	СК 9	СК 10	СК 11	СК 12	СК 13	СК 14	СК 15
Компетентност і бакалавра	КС 2	КС 12	КС 8	КС 14	КС 4	КС 3	КС 9	КС 6	КС 7	КС 5	КС 13	КС 11	КС 10 КС 15	КС 20	КС 19

Висновки. Можемо констатувати, що слідом за реформуванням вищої освіти та застосуванням компетентнісного підходу до підготовки фахівців спеціальності 012 «Дошкільна освіта», відбувається реформування ланки фахової передвищої освіти за цією спеціальністю. Компетентності, що будуть сформовані у випускника освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра забезпечать можливість його соціалізації, самореалізації в професійній діяльності, подальшого розвитку та самовдосконалення, а також продовжать формування на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти. Перспективи подальших досліджень з даної теми вбачаємо у розробці методик вимірювання рівня сформованості кожної компетентності випускника коледжу за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта».

Література:

1. Масич В. В. Формування продуктивно-творчої компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійної підготовки : монографія / В. В. Масич. – Х. : «Діса плюс», 2017. – 330 с.
2. Хоружий Г. Конструктивний підхід у навчанні: з досвіду діяльності центрів компетентностей у європейських університетах / Г. Хоружий, Л. Хоруза // Вища школа. – 2017. – № 8 (157). – С. 57-68.
3. Лунячек В. Компетентнісний підхід як методологія професійного розвитку працівника освіти / В.Лунячек // Нова педагогічна думка. – 2020. – № 2 (102). – С. 37-45.
4. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
5. Словник іншомовних слів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://slovnyk.me/dict/foreign_melnychuk

6. Великий тлумачний словник сучасної мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/>
7. Щекатунова Г. Реалізація компетентнісного підходу у вимірі сьогодення [Електронний ресурс] / Г. Щекатунова. – Режим доступу: <http://klovsky77.com.ua/23-naukova-robota/219>
8. Грицька Т. С. Компетентнісний підхід як основа формування інформаційної компетентності вчителя / Т. С. Грицька // Витоки педагогічної майстерності. Сер. : Педагогічні науки. – 2011. – Вип. 8(2). – С. 94-98.
9. Савченко О. П. Компетентнісний підхід у сучасній вищій школі [Електронний ресурс] / О. Савченко // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденція розвитку. – 2010. – №3. Режим доступу: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_16/
10. Хуторський А. Ключові освітні компетентності [Електронний ресурс] / А. Хуторський. Режим доступу: <https://ru.osvita.ua/school/method/2340/>
11. Проєкт TUNING – гармонізація освітніх структур у Європі: Внесок університетів у Болонський процес. Загальна брошура: українська версія. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf.
12. Закон України «Про фахову передвищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
13. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів фахової передвищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-rozroblennya-standartiv-fahovoyi-peredvishoyi-osviti>
14. Стандарт фахової передвищої освіти. Спеціальність 012 «Дошкільна освіта» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/fahova-peredvisha-osvita/sektor-fahovoyi-peredvishoyi-osviti/zatverdzheni-standarti>
15. Стандарт вищої освіти. Спеціальність 012 «Дошкільна освіта» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzheni-standarti-vishoyi-osviti>

References:

1. Masych V. V. (2017). *Formuvannia produktyvno-tvorchoi kompetentnosti maibutnikh inzheneriv-pedahohiv u protsesi profesiinoi pidhotovky* [Formation of productive and creative competence of future engineers-teachers in the process of professional training]. Kharkiv : Disa plius [in Ukrainian].
2. Khoruzhyi H. (2017). *Konstruktyvnyi pidkhid u navchanni: z dosvidu diialnosti tsentriv kompetentnostei u yevropeiskyykh universytetakh* [Constructive approach to learning: from the experience of competence centers in European universities]. *Vyshcha shkola – High school*, 8 (157), 57-68 [in Ukrainian].
3. Luniachek V. (2020). *Kompetentnisnyi pidkhid yak metodolohiia profesiinoho rozvytku pratsivnyka osvity* [Competence approach as a methodology of professional development of an educator]. *Nova pedahohichna dumka – A new pedagogical idea*, 2 (102), 37-45 [in Ukrainian].

4. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [Law of Ukraine "On Education"]. (n.d.). www.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
5. Slovník inšomovnykh slov [Dictionary of foreign words]. (n.d.). www.slovnym.me. Retrieved from https://slovnym.me/dict/foreign_melnychuk [in Ukrainian].
6. Velykyi tлумachnyi slovník suchasnoi movy [Large explanatory dictionary of modern language]. (n.d.). www.sum.in.ua. Retrieved from <http://sum.in.ua/> [in Ukrainian].
7. Shchekatunova H. Realizatsiia kompetentnisnoho pidkhodu u vymiri sohodennia [Implementation of the competence approach in the measurement of today] (n.d.). www.klovsky77.com.ua. Retrieved from <http://klovsky77.com.ua/23-naukova-robota/219> [in Ukrainian].
8. Hrytska T. S. (2011). Kompetentnisnyi pidkhid yak osnova formuvannia informatsiinoi kompetentnosti vchytelia [Competence approach as a basis for the formation of information competence of the teacher]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti – The origins of pedagogical skills*, 8(2), 94-98 [in Ukrainian].
9. Savchenko O. P. (2010). Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni vyshchii shkoli [Competence approach in modern higher education]. *Pedahohichna nauka: istoriia, teoriia, praktyka, tendentsiia rozvytku – Pedagogical science: history, theory, practice, development trend*, 3. www.ntellect-invest.org.ua. Retrieved from http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_16/ [in Ukrainian].
10. Khutorskyi A. (2009). Kliuchovi osvitni kompetentnosti [Key educational competencies]. (n.d.). www.ru.osvita.ua. Retrieved from <https://ru.osvita.ua/school/method/2340/> [in Ukrainian].
11. Proiekt TUNING – harmonizatsiia osvitnikh struktur u Yevropi: Vnesok universytetiv u Bolonskyi protses [The TUNING project – harmonization of educational structures in Europe: The contribution of universities to the Bologna Process]. (n.d.). www.unideusto.org. Retrieved from http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf [in Ukrainian].
12. Zakon Ukrainy «Pro fakhovu peredvyshchu osvitu» [Law of Ukraine "On Professional Higher Education"]. (n.d.). www.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> [in Ukrainian].
13. Metodychni rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv fakhovoi peredvyshchoi osvity [Methodical recommendations for the development of standards of professional higher education]. (n.d.). www.mon.gov.ua. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-rozroblennya-standartiv-fahovoyi-peredvishoyi-osviti> [in Ukrainian].
14. Standart fakhovoi peredvyshchoi osvity. Spetsialnist 012 «Doshkilna osvita» [Standard of professional Pre-higher education. Specialty 012 "Pre-school education"]. (n.d.). www.mon.gov.ua. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/osvita/fahova-peredvisha-osvita/sektor-fahovoyi-peredvishoyi-osviti/zatverdzheni-standarti> [in Ukrainian].
15. Standart vyshchoi osvity. Spetsialnist 012 «Doshkilna osvita» [Standard of higher education. Specialty 012 "Pre-school education"]. (n.d.). www.mon.gov.ua. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzheni-standarti-vishoyi-osviti> [in Ukrainian].